

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.06.2007, sp. zn. 25 Cdo 1598/2005, ECLI:CZ:NS:2007:25.CDO.1598.2005.1

Číslo: 26/2008

Právní věta: Spoluzavinění na straně poškozeného při havárii soutěžního vozidla při rychlostní zkoušce automobilové rally lze posuzovat ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. z hlediska rozumných požadavků na diváka, aby si nebezpečí možné kolize uvědomil a přizpůsobil tomu své počínání, včetně výběru místa, odkud hodlá závod sledovat, přestože přístup na ně nebyl pořadatelem zakázán.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.06.2007

Spisová značka: 25 Cdo 1598/2005

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se po změnách žaloby domáhal zaplacení 93 953 Kč s příslušenstvím sestávající z náhrady bolestného ve výši 57 185 Kč za ztrátu na výdělku ve výši 32 408 Kč, z náhrady nákladů vynaložených za pobyt v lázních ve výši 4185 Kč a nákladů na vyhotovení lékařského posudku ve výši 175 Kč. Žalobu odůvodnil tím, že dne 23. 2. 2002 jako divák sledoval rychlostní zkoušku automobilového závodu Rally show B., při níž vozidlo značky Toyota Corolla ve vlastnictví prvního žalovaného a řízené druhým žalovaným dostalo krátce po startu smyk a vjelo přes pravý silniční příkop do míst, kde se v té době nacházeli diváci včetně žalobce. Ten utrpěl četné zlomeniny dolních končetin, žeber a pažní kosti. Vedlejší účastník uhradil žalobci z titulu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla celkem 140 694 Kč s tím, že všechny nároky z důvodu jeho spoluzavinění snížil o 30 %, bolestné vypočítal ze základní sazby, ačkoliv lékařský posudek navrhoval zvýšení o 100 %, a náklady vynaložené na lázeňský pobyt nenahradil vůbec.

O k r e s n í s o u d v Příbrami rozsudkem ze dne 8. 11. 2004 uložil oběma žalovaným povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobci 21 584,50 Kč s 2% úrokem z prodlení z této částky od 19. 6. 2004 do zaplacení, co do částky 72 368,50 Kč s 2,5 % úrokem z prodlení z částky 75 768 Kč od 7. 7. 2003 do 18. 6. 2004, s 2,5 % úrokem z prodlení z částky 54 183,50 Kč od 19. 6. 2004 do zaplacení, s 0,5 % úrokem z prodlení z částky 21 584,50 Kč od 19. 6. 2004 do zaplacení a s 2% úrokem z prodlení z částky 18 185 Kč od 1. 5. 2004 do zaplacení žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalobce utrpěl újmu na zdraví v důsledku

srážky se závodním vozidlem, které při výjezdu ze šotolinového úseku na asfaltovou cestu dostalo smyk a najelo do skupiny diváků, včetně žalobce, stojících na částečně zvýšeném náspu příkopu, a dospěl k závěru, že první žalovaný jako provozovatel motorového vozidla odpovídá za škodu na zdraví žalobce podle § 427 odst. 2 obč. zák. a druhý žalovaný jako řidič předmětného vozidla podle § 420 odst. 1 obč. zák. Soud shledal ve smyslu § 441 obč. zák. spoluzavinění na straně žalobce, který porušil povinnost předcházet hrozícím škodám na zdraví podle § 415 obč. zák. tím, že v době nehody stál v úseku, který následoval po výjezdu ze zatáčky, z níž auta po projetí značně zrychlovala, v blízkosti závodní tratě, kde nebyl před závodními auty nikterak chráněn, přičemž při dodržení běžné míry opatrnosti musel předpokládat, že mu nebezpečí od projíždějících závodních automobilů hrozí. Navíc se žalobce nacházel v blízkosti bílé folie označující zakázaný nebezpečný prostor, tedy i z této indicie mohl dovodit, že se o bezpečné místo nejedná. Míru spoluúčasti žalobce soud stanovil na 30 % a jednotlivé nároky přiznal ze 70 %, tedy bolestné ve výši 18 480 Kč (vycházejí z navýšeného bodového ohodnocení), náhradu nákladů vynaložených na léčebný pobyt v lázních ve výši 2929,50 Kč a náhradu nákladů vynaložených za vyhotovení bodového ohodnocení ve výši 175 Kč, celkem 21 584,50 Kč. Ohledně nároku na náhradu za ztrátu na výdělku, odškodnění bolestného v neuspokojené výši i proplacení zbytku poplatku za vystavení bodového ohodnocení považoval žalobu za nedůvodnou, neboť jde o „oprávněně krácené nároky“ ze strany vedlejšího účastníka.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 1. 3. 2005 rozsudek soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku ve věci samé a v akcesorických výrociích potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a správným shledal právní posouzení odpovědnosti žalovaných i spoluzavinění žalobce. Závěr o spoluzavinění žalobce na škodě, která mu vznikla, i o míře jeho spoluúčasti ze 30 % je podrobně odůvodněn a z provedených důkazů je zřejmé, že žalobce se jako divák automobilové rally (od něhož je nutné očekávat, že se bude starat o svou bezpečnost a nebude se pohybovat v oblastech, kde může dojít k poškození zdraví) v okamžiku nehody nacházel na nebezpečném místě, byť nebyl tento prostor pořadateli závodu výslovně vyhodnocen jako nebezpečný, vzdálenost mezi vozovkou a plotem umístěným rovnoběžně s vozovkou činila v místě střetu pouhých 2,5 metru, navíc bylo místo ohraničeno drátěným pletivem zahrady rodinného domu, jež bránilo možnosti případného úniku. Ačkoli žalobce věděl, že se nachází v prostoru automobilového závodu a že probíhá rychlostní zkouška, stál na místě, kde se při vynaložení normální opatrnosti alespoň v průběhu rychlostní zkoušky nacházet neměl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání z důvodů uvedených v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a), b) o. s. ř. a za otázku zásadního právního významu označuje postup soudu při určování míry spoluzavinění poškozeného ve věcech náhrady škody způsobené na zdraví. Dovolatel nesouhlasí se závěrem, že by svým jednáním porušil prevenční povinnost stanovenou v § 415 obč. zák., naopak je přesvědčen, že se při účasti na automobilové rally choval tak, aby ke škodě nedošlo, tj. stál na vyvýšeném a rovném místě (náspu), v dostatečné vzdálenosti od zatáčky, kde již byla vozovka rovná, a které bylo v porovnání s ostatními mnohem bezpečnější a přehlednější. Závěr odvolacího soudu o porušení § 415 obč. zák. považuje za výklad dovedený ad absurdum, neboť za porušení prevenční povinnosti je považována samotná účast na podobných akcích, což neodpovídá smyslu tohoto zákonného ustanovení. Napadá závěr soudů obou stupňů o snížení náhrady škody, o existenci spoluzavinění a jeho rozsahu. Spoluzavinění nebylo v řízení prokázáno, žalobce se necítí být spoluodpovědný za způsobenou škodu, jelikož neporušil žádnou jemu stanovenou povinnost a ani se sám nikterak nepodílel na vzniku škodné události. Místo, na kterém v okamžiku nehody stál, nebylo označeno jako zakázané či jako místo jinak nebezpečné (jak uvádí i soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku), navíc se v blízkosti žalobce nacházeli pořadatelé závodu, kteří měli dbát na bezpečnost, odstraňovat a eliminovat případné problémy na trati a v jejím okolí a rovněž upozorňovat diváky na nevhodnost místa, jež si zvolili k pozorování závodu. Žalobce však nikým takto informován nebyl. Soudy obou stupňů se ani nezabývaly „zákonými podmínkami pro spoluvinu“,

když jednou z nich je „zavinění poškozeného“, to však z žádného rozsudku v této věci nevyplývá. Žalobce dále namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, který neobsahuje zdůvodnění postupu, jímž došly soudy obou stupňů k závěru o přiměřenosti krácení nároků právě v rozsahu 30 %, ani vysvětlení, jakými úvahami se při posuzování této otázky řídily; odvolací soud v tomto směru odkázal na rozhodnutí soudu prvního stupně i přesto, že ten převzal volné uvážení vedlejšího účastníka o míře spoluzavinění, a to i při vědomí toho, že vedlejší účastníka má zcela protichůdný zájem na výsledku sporu. Pro výše uvedené nesprávné právní posouzení § 415 obč. zák. nepřezkoumatelnost míry spoluzavinění a učiněná skutková zjištění, jež nemají v podstatné části oporu v provedeném dokazování, žalobce navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vedlejší účastník ve svém vyjádření považuje dovolání žalobce za nedůvodné. Uvedl, že z provedených důkazů je zřejmé, že žalobce se v průběhu rychlostní zkoušky automobilového závodu nacházel na nebezpečném místě, v němž se při vynaložení normální opatrnosti zdržovat neměl, z provedených důkazů také vyplývá, že se na místě nehody nacházely zbytky pořadatelské pásky, kterou zřejmě diváci během závodu strhli a zašlapali. Ke spoluzavinění žalobce i jeho rozsahu dospěly soudy vlastní úvahou, což je v soudní praxi zcela běžné, a tento závěr považuje vedlejší účastník za věcně správný.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání není zčásti přípustné a v rozsahu, v němž je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., není důvodné. Proto dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/).

Podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. není dovolání podle odstavce 1 přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

Jednotlivé složky práva na náhradu škody se projevují jako samostatné dílčí nároky odvíjející se od odlišného skutkového základu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 1969, sp. zn. [3 Cz 13/69](#), publikovaný pod č. 28 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1970). S touto jejich samostatností je nutné počítat i při rozhodování o přípustnosti dovolání; k příslušenství uplatněného nároku se nepřihlíží, ledaže by samostatně (tj. bez současného uplatnění nároku samotného) tvořilo předmět řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 1. 1998, sp. zn. [2 Cdon 322/97](#), publikované pod č. 62, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998). V projednávané věci žalobce napadá dovoláním mimo jiné výrok odvolacího soudu, jímž byl potvrzen výrok soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby ohledně nároku na náhradu nákladů vynaložených na léčebný pobyt v lázních ve výši 1255,50 Kč s příslušenstvím. Protože dovolání v tomto rozsahu směřuje proti výroku rozsudku o věci samé, kterým bylo rozhodnuto o samostatném peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč, je přípustnost dovolání vyloučena ustanovením § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. bez ohledu na to, zda jeho součet s dalšími dílčími nároky tuto částku převyšuje či nikoliv a že o nich odvolací soud rozhodl jedním výrokem.

Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu jako nepřipustné odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř.

Ve zbývajícím rozsahu je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení právní otázky spoluzavinění diváka automobilové rally, kterému byla způsobena újma na zdraví při havárii soutěžního vozu na volně přístupném místě v blízkosti závodní trati.

Podle ustanovení § 415 obč. zák. je každý povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Podle tohoto ustanovení, které zakládá povinnost tzv. generální prevence, je každý povinen při jakémkoliv svém počínání zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který - objektivně posuzováno - je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; uvedené ustanovení mu však neukládá povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody. Jedná se o obecnou preventivní povinnost, která platí pro každého a uplatní se i tam, kde se za použití ustanovení § 441 obč. zák. posuzuje míra účasti poškozeného na vzniku škody (podle posledně citovaného ustanovení byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám). Takovou povinnost má i divák rychlostní zkoušky automobilové rally, neboť se jedná o podnik potenciálně nebezpečný, při němž se vozidla pohybují zvýšenou rychlostí s cílem absolvovat předepsanou trasu v co nejkratší době, aniž by pro jezdce platila pravidla silničního provozu; patří k rozumnému požadavku na diváka, aby si nebezpečí kolize uvědomil a přizpůsobil tomu své počínání, včetně výběru místa, odkud hodlá závod sledovat, přestože přístup na ně nebyl pořadateli zakázán.

Žalobce v dovolání zpochybňuje skutková zjištění soudů obou stupňů s tvrzením, že místo, odkud sledoval rychlostní zkoušku, bylo přehledné, rovné, v dostatečné vzdálenosti od nejbližší zatáčky, bylo čisté, bez hlíny, kaménků či šotoliny. Nesouhlasí-li s tím, jak soudy obou stupňů zjistily skutkový stav v projednávané věci, namítá okolnost, že rozsudek odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, to znamená dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., který však v případě přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. uplatnit nelze. Pro posouzení správnosti řešení otázky zásadního právního významu je proto třeba vyjít ze skutkového zjištění, o něž své rozhodnutí opřel odvolací soud a které dovolacímu přezkumu nepodléhá, tj. že žalobce utrpěl úraz při sledování rychlostní zkoušky automobilové rally soutěže na volně přístupném, od trati neohrazeném místě (od vozovky bylo odděleno pouze mělkým příkopem), které se nacházelo v rovném úseku podél silnice III. třídy, přičemž stál nejdále 2,5 metrů od okraje trati, z níž smykem vyjelo závodní vozidlo. Je tedy zřejmé, že nebyl-li tento prostor pořadateli závodu výslovně vyhodnocen jako nebezpečný (ani sám žalobce jej ostatně za takový neoznačuje) a nebylo-li divákům zakázáno se zde zdržovat, bylo na uvážení přihlížejících, zda budou závod sledovat právě v daném místě. Jestliže zároveň nešlo o místo, které by naopak bylo výslovně pro diváky pořadatelem určeno, je zcela opodstatněné posuzovat žalobcův výskyt na takovém místě právě prostřednictvím ustanovení § 415 obč. zák. a tedy zvažovat, zda žalobce tím, že se zde zdržoval, porušil povinnost počínat si i ve vztahu k vlastní osobě natolik obezřetně, aby zabránil či omezil možný vznik škody na zdraví, hrozící mu od projíždějících soutěžních vozidel. Odvolací soud proto zcela správně aplikoval ustanovení § 441 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 415 obč. zák. a dovodil-li, že žalobce se v okamžiku nehody nacházel na nebezpečném místě v bezprostřední blízkosti závodní tratě, ačkoliv při běžné míře opatrnosti musel zvýšené riziko kolize s vozem předpokládat, nelze jeho závěru o spoluzavinění žalobce na vzniku škody, způsobené mu havárií soutěžního vozu, nic vytknout.

Z uvedeného je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska dovolacímu přezkumu otevřené právní otázky správný. Rozsah žalobcova spoluzavinění je pak již věcí posouzení konkrétních

okolností, typických pouze pro tento jedinečný případ, aniž by šlo o závěry způsobilé mít vliv na rozhodování jiných obdobných případů, nejde proto o otázku zásadního právního významu, pro kterou by se otevírala přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. Neobstojí ani žalobcem tvrzená námitka nepřezkoumatelnosti rozhodnutí odvolacího soudu ohledně určení spoluzavinění žalobce v rozsahu 30 %, neboť v napadeném rozhodnutí jsou důvody, byť stručně, avšak v návaznosti na výklad ustanovení § 441 a § 415 obč. zák., vyloženy, přičemž i z poměru 70 : 30 je zřejmé, že převážný díl spadá na provozovatele a řidiče vozu, zatímco spoluzavinění žalobce je výrazně menšinové a odpovídající zjištěnému stavu věci.

Ze všech těchto důvodů dovolací soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první před středníkem, o. s. ř. zamítl.